

En Neftalí, de Xile... i del món

**«Yo, el anterior, el hijo de Rosa y de José soy.
Mi nombre es Pablo por Arte de Palabra y debo
establecer mis sinrazones:
las deudas que dejé sin pagar a mí mismo.»**

Era fill d'un ferroviari en Neftalí. A Neftalí Ricardo Reyes Basoalto li agradava escriure, veure i observar les coses, el món, la vida dura i aspra. I viatjar. Però aquesta afició potser li vingué després, quan se n'adonà que el món li venia ample i no era capaç de fer el que calia, quan va veure que ell no el podia fer el món, que li feien els altres, i ell se'l trobava ja fet.

**«Me declaro culpable de no haber
hecho, con estas manos que me dieron,
una escoba.»**

Segurament influí molt en aquesta postura del poeta la brusca adversitat del seu pare, que es desesperava en veure al jove Neftalí acompanyat sempre de llapis i paper, i llibres, llibres que de res no servien, plens de lletres, amb la falta que feia a Xile braços joves per treballar, per conrear la terra, per lluitar contra el ferro a les fàbriques...

**«Cuando me vio ninguno
cortando tallos, aventando el trigo?
Quién soy, si no hice nada?»**

Un dia, en José Reyes, desesperat per la tossuderia del seu fill, li cremà la seva biblioteca, que poc a poc i amb molts esforços havia anat omplint. Per què volia en Neftalí tants llibres? En aquella època, el jove poeta col·laborava ja en algunes revistes i diaris, i això posava furiós al seu pare. Va ser quan començà a publicar sota un nom supòsit, per tal que passés inadvertit a casa seva. Ja estava decidit; ara es diria Neruda, com l'admirat poeta txec Jan Neruda, i Pablo de nom: Pablo Neruda. En aquells moments estava molt lluny de suposar que amb aquest nom rebria el Premi Nobel de Literatura molts anys després, com la compatriota seva, Gabriela Mistral.

El turmentava pensar que podia passar tota una vida en el món i morir amb les mans buides, els llibres blancs...

**«Y antes de despedirme, quiero estar
preparado y llegar con tus trabajos
como si fueran míos, a la muerte.»**

Demana el món dels altres, li feia vergonya que la gent veiés que no havia fet res. Lluitar contra ell, o contra el món, o contra tot. Lluitar. Volia fer i no podia, no en sabia; es veia maldestre, fins el punt de saber-se estrany a casa seva:

**«Y porque anduve tanto sin quebrar
los minerales ni cortar madera
siento que no me pertenece el mundo.»**

Conscient que res no feia, que res no havia fet, no esperava res del món ni de les seves conseqüències. Es justificava davant la gent, cercava una pròpia justificació per la seva inacció:

**«Yo no fui causa de aquel Buenos Días
que se dieron el trueno con la rosa.
Yo no hice el mundo, no hice los relojes
no hice las olas ni tampoco espero
hallar en las espigas mi retrato.»**

En Neruda fou un aventurer. Potser per cercar el món que li faltava. Viatjà per Europa amb representacions diplomàtiques del seu país. Visità països orientals, va conèixer costums exòtics i formes de vida diferents. Com ell, el seu cor era un inquiet; s'enamorà diverses vegades. Algun d'aquests amors exòtics foren drames... Però sempre es sentí diferent als altres. Esquerp, absurd, inútil,

**«Perdón a todos por innecesario:
no alcancé a usar las manos
en las carpinterías ni en el bosque.»**

El mateix es condemnava, potser perquè els altres no ho feien

**«Sí, soy culpable
de lo que no hice.»**

En Neruda era el seu únic acusador. Hauria volgut ser un altre, pensar com un altre, fer com un altre

**«En esta tienda
quiero comprar manos,
quiero dejar
las mías:
no me sirven.»**

Era una de les seves grans virtuts la de no reconèixer els seus mèrits. Però arribava més lluny. Es despreciava com a home, doncs es veia intranscendent. Li faltava món per omplir-se. Jo penso que era un món massa pobre per a ell, massa senzill, massa limitat. Ell, el POETA, així en majúscules, s'hi perdia per no trobar-s'hi, per no trobar-se. Potser per això sentí l'enorme necessitat d'identificar-se amb la naturalesa, amb les pedres sobretot. Les pedres, que dominen el paisatge i pesen en el món. Les pedres, misteriosament silencioses, convincentes, segures. Elles li obrien infinits camins per buscar coses, per conèixer el món; el món, tan difícil de conèixer...

**«Busqué una gota de agua,
de miel, de sangre: todo
se ha convertido en piedra,
en piedra pura.»**

Aquest món de pedres, va ser simplement un nou camí —un altre— en el confusionisme de la seva vida. No el va treure de cap dubte.

**«Sin mover o crecer vive la piedra?
Tiene labios el ágata marina?»**

Pablo Neruda va ser un enamorat de les pedres, i elles foren les seves mestres. Li mostraren la fortalesa que l'home no té.

**«Pero no alcanza la lección al hombre:
la lección de la piedra:
se desploma y deshace su materia,
su palabra y su voz se desmenuzan.»**

El poeta ha deixat ja el mar i les pedres. Com n'Allende i la seva experiència política, passarà a la Història omplint llibres. Les seves poesies es seguiran editant, com aquells «VEINTE POEMAS DE AMOR», tan coneguts, perquè mentre hi hagi un sol adolescent, tremolarà llegint allò de

**«Puedo escribir los versos más tristes esta
noche...»**

Joaquim BRUSTENGA-ETXAURI

Librería Papelería Vda. Carbó